

تدوین مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی

محبوبه پرگو^۱، وحیدرضا میرابی^{۲*}، حمیده رشادت‌جو^۳، حسین وظیفه‌دوست^۴

^۱دانشجوی دکتری، گروه کارآفرینی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
^۲دانشیار، گروه مدیریت بازرگانی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (عهده‌دار مکاتبات)
^۳دانشیار، گروه مدیریت، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
^۴استاد، گروه مدیریت بازرگانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
تاریخ دریافت: مهر ۱۴۰۰، اصلاحیه: آذر ۱۴۰۰، پذیرش: بهمن ۱۴۰۰

چکیده

ارتباط صنعت و دانشگاه همواره اصلی‌ترین مسیر در توسعه کارآفرینی و سنگ بنای رشد و توسعه اقتصادی جوامع خواهد بود و شالوده این پویا به طور حتم پارادایم دانشگاه کارآفرین خواهد بود. پژوهش حاضر در پی تدوین مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی می‌باشد. این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش تحقیق داده بنیاد انجام گرفته است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بوده و به‌منظور گردآوری اطلاعات، با به‌کارگیری روش نمونه‌گیری هدفمند با ۲۰ نفر از خبرگان شامل اساتید دانشگاه و خبرگان دانشگاهی مسلط به مباحث کارآفرینی و پاسخگویی اجتماعی مصاحبه انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام گرفت. بر اساس آن، مدل کیفی پژوهش طراحی شد. نتایج پژوهش حاضر، نشان‌دهنده استخراج بالغ‌بر تعداد ۲۵۸ کدباز، ۴۳ خرده مقوله یا مفهوم و ۶ مقوله استخراج و ویژگی‌های آن‌ها شناسایی شد که در قالب مدل پارادایمی شامل شرایط زمینه‌ای (شامل: تغییرهای فناورانه و...)، شرایط محوری (توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه)، شرایط علی (شامل: ملزومات توسعه کارآفرینی و...)، شرایط مداخله‌گر (شامل: جایگاه کشور ایران در شاخص‌های کارآفرینی و...)، راهبردها (شامل: رصد و پایش دانشجویان و کارآفرینان، بومی کردن دانش تخصصی، متدولوژی یادگیری و پیشرفت علم، توانمندی، ارزش‌آفرین و اثربخش اجتماعی و...) و پیامد (شامل: رشد در تولید علم و دستاوردهای دانشگاهی و...) ارائه گردید.

واژه‌های اصلی: مدل توسعه کارآفرینی، پاسخگویی اجتماعی، آموزش عالی، دانشگاه آزاد اسلامی، داده بنیاد

۱- مقدمه

دولتی از یک‌سو در مقابل مردم و سازمان‌های ملی خود احساس مسئولیت می‌کنند و باید در برابر نیازهای آنان پاسخگو باشند و از سوی دیگر، الزامات بین‌المللی و نیروهای جهانی آنان را وادار به اعمال روش‌ها و شیوه‌هایی می‌کند که در عمل مغایر است و انتظارات شهروندان آن‌هاست. در دانشگاه موضوع اصلی این است که تعیین شود آموزش عالی در چه سطحی از نیازهای جامعه را پاسخگو است. آیا دانشگاه و آموزش توان پاسخگویی اجتماعی را دارد و یا لازم است تغییرات معنی‌داری در آموزش ایجاد گردد. یکی از وظایف دانشگاه‌ها پاسخگویی اجتماعی است. تولید علم و ثروت و اقتدار از دیگر وظایف دانشگاه است و رسیدن و پرداختن به این وظایف موجب رفاه جامعه خواهد شد. پاسخگویی اجتماعی حرکت بزرگی است. سازمان‌ها یک مجموعه زنده هستند و دانشگاه به لحاظ نیروی انسانی خود اعم از

دانشگاه‌ها از زمان آغاز فعالیت، ادوار متفاوتی را پشت سر گذاشته‌اند. ماموریت اصلی دانشگاه‌ها در ابتدای شکل‌گیری، آموزش نسل‌های آتی بود اما به تدریج پژوهش نیز جزء لاینفک آن شد و نسل جدیدی از دانشگاه‌ها پدیدار شدند که در آن‌ها در کنار آموزش، فعالیت‌های پژوهشی نیز مورد توجه بودند. در دنیای رقابتی امروز و با توجه به تحولات در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای مختلف، دگرگونی بازار آموزش و تسهیل دسترسی به محتوای آموزشی الکترونیکی، موجب شده است تا دانشگاه‌ها عهده‌دار مسئولیت‌های جدیدی در قبال جامعه شوند. یکی از ویژگی‌های نظام‌های سیاسی مردم‌سالار، توانایی پاسخگویی آن‌ها به انتظارات جامعه است. پاسخگویی مبنای هر جامعه‌ای است که ادعا می‌کند دموکراتیک است. امروزه دستگاه‌های

*vrmirabi@yahoo.com

نگرش‌های آمرانه و یک‌سویانه باز دارد [۵]. پاسخگویی اجتماعی مفهوم جدیدتری نسبت به مسئولیت اجتماعی است. مسئولیت اجتماعی، نشان‌دهنده تعهدات سازمان نسبت به جامعه در زمینه اثرات فعالیت‌های سازمان در جامعه بود و بیشتر جنبه کلی و اخلاقی داشت؛ در حالی که پاسخگویی اجتماعی توانایی سازمان را در ارتباط با فشارهای اجتماعی و چگونگی پاسخ به آن‌ها نشان می‌دهد و جنبه قانونی و روشمند سازمانی دارد. هر سازمان، ساختارها، شیوه‌های عمل و سازوکارهایی دارد که میزان پاسخگویی اجتماعی آن را تعیین می‌کند [۳۱]. به گفته آکرمن، پاسخگویی اجتماعی یعنی درجه اثربخشی و بازدهی یک سازمان در نشان دادن پیگیری برای ایفای مسئولیت‌های اجتماعی‌اش. در دیدگاه پاسخگویی اجتماعی، سازمان‌ها به‌مثابه شرکایی در کنار نهادهای جامعه‌اند و تلاش دارند تا به حل مشکل‌های جامعه بپردازند و در نهایت سطح رفاه و کیفیت زندگی اجتماعی مردم را با رعایت برآورده شدن نیازهای تمامی طرف‌های ذی‌نفع بالا ببرند [۱۲].

پاسخگویی اجتماعی گرایش مدیریتی دارد و معطوف به اقدامات عملی در سازمان برای پاسخگویی به مسائل اجتماعی است. عملیاتی بودن پاسخگویی اجتماعی موجب می‌شود تا بتوان به‌سادگی متوجه شد که تا چه حدی پاسخگویی اجتماعی در رفع مسائل اجتماعی موفق بوده است و الگوی پاسخگویی موفق چیست [۲۳]. پاسخگویی هم چون اهمی عمل می‌کند که ایفاگران نقش در عرصه اجتماعی را ملزم می‌کند تا در قبال عملکرد خود مسئول باشند. سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی با پاسخگویی در قبال مردم قدم در مسیر شفاف‌سازی و بهبود عملکرد خود می‌گذارند و در مقابل مردم هم موظف به پاسخگویی در قبال جامعه می‌باشند. از این رو پاسخگویی می‌تواند پیونددهنده‌ی ساختارهای کلان جامعه همچون دولت و نهادهای اجتماعی با مردم و بدنه‌ی اجتماع محسوب شود [۳]. هدف هر جامعه‌ای دستیابی به رشد و توسعه می‌باشد. با مقایسه روند رشد کشورهای پیشرفته و کشورهای درحال توسعه و بررسی مشکلات این کشورها (از قبیل بیکاری، تورم و...) متوجه شده‌ایم که یکی از عوامل مهم و مؤثر برای موفقیت کشورهای درحال توسعه جهت رسیدن به پیشرفت و توسعه پایدار، توجه به مبحث مهم کارآفرینی می‌باشد. لذا کشور ما و سایر کشورهای درحال توسعه در جهت رشد و توسعه ناگزیرند توجه خاصی را به مقوله کارآفرینی مبذول نمایند. کارآفرینی با شتاب دادن به فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد و خلق شغل‌ها و کارهای جدید، نقش راهبردی در توسعه اقتصادی ایفا می‌کند.

کارآفرینی دربرگیرنده آموزش ناشی از همکاری، خلاقیت و تعهد فردی می‌باشد. کارآفرینی یک موضوع محبوب در میان اهالی حوزه کسب‌وکار و دانش‌پژوهان بوده. کارآفرینی اغلب اقدامات خلاق و نوآور است که حلقه گم‌شده بین سرمایه‌گذاری در دانش جدید و رشد اقتصادی است.

دانشجو و هیئت‌علمی و از لحاظ اهدافی که دنبال می‌کند زنده‌ترین سازمان‌ها است و طبیعی است که این انتظار وجود داشته باشد که تغییری که در جامعه حاصل می‌شود از دانشگاه‌ها به وجود آید. تربیت نیروی انسانی باید متناسب با هرم کاری جامعه، نیاز صنعت و تکنولوژی دانش‌آموخته باشد.

پاسخگویی اهداف مختلفی را همچون کنترل استفاده ناصحیح یا سوءاستفاده از منابع و اختیارات، اطمینان از مورد استفاده قرار دادن منابع و قدرت به‌درستی و مطابق با استانداردها و بهبود خدمات‌رسانی از طریق یادگیری و بازخورد را شامل می‌شود [۲۹]. بدین ترتیب پاسخگویی یکی از راه‌های ایجاد اعتماد عمومی است و سیستم‌های پاسخگویی خوب می‌توانند مبنایی قوی را برای اعتمادسازی فراهم کنند [۲۵].

امروزه در شمار چشمگیری از کشورها، دولت‌ها یگانه تصمیم‌گیرنده‌ی صحنه اجتماعی محسوب نمی‌شوند و حکمرانی صرفاً حاصل اعمال آن‌ها محسوب نمی‌شود. عرصه اجتماعی امروزه بین دولت‌ها، بخش خصوصی و جامعه مدنی تقسیم شده است. در این عرصه نتیجه نهایی متعلق به شهروندان است. آن‌چنان‌که نظر آنان و رضایت آنان شرط نخست ایقا و سودمندی است. سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی به‌وسیله مردم و برای مردم ایجاد می‌شوند، بنابراین بزرگ‌ترین مسئولیت آن‌ها پاسخگویی در قبال مردم است. چنان‌چه سازمان‌ها از این رکن مهم غفلت کنند بی‌شک با خطر فاصله گرفتن از دموکراسی، کاهش یافتن کارایی‌ها و متقابلاً افزایش یافتن هزینه‌های اجتماعی مواجه خواهند شد. بنابراین در صحنه‌های اجتماعی سازمان‌های موفق سازمان‌هایی هستند که الزام به پاسخگویی را جزء نخستین مراحل برنامه‌ریزی، تعیین خط‌مشی و تصمیم‌گیری خود قرار می‌دهند [۳].

سازمان‌ها به‌عنوان حلقه‌های واسط بین فرد و جامعه، یکی از اجزای بنیادین پیکره اجتماعی بشر امروزی به شمار می‌آیند که به‌منظور بقا و ادامه فعالیت خود به جامعه نیازمندند، در این ارتباط سازمان‌های پیشرو توجه به ارائه خدمات نوین اجتماعی را در رأس فعالیت‌های مربوط به تحقیق و توسعه خود قرار داده‌اند [۲۷]. پس سازمان‌ها باید حس مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی و توجه به حقوق اعضای جامعه را در قالب برنامه‌های راهبردی خود، مورد توجه قرار دهند و در عین حال که از سرمایه‌های زیستی- اجتماعی و علمی محیط پیرامون خود تغذیه می‌کنند در برنامه‌های راهبردی خود توجه ویژه‌ای به مقوله مسئولیت اجتماعی سازمانی و رعایت حقوق شهروندان داشته باشند [۲۶].

اخیراً مفهوم مسئولیت‌پذیری اجتماعی به پاسخگویی اجتماعی تغییر یافته که اشاره به قدرت پاسخگویی سازمان در برابر فشارهای جامعه دارد [۱]. پاسخگویی ابزاری است برای دادن توضیح متعهدانه اعمال و تصمیمات نهاد به فرد یا نهاد دیگر. احساس پاسخگویی در مقابل جامعه، می‌تواند سازمان‌ها را از ورود به کژ راه و غلتیدن در

است که فرآیند توسعه کارآفرینی در بخش آموزش عالی به‌منظور پاسخ‌گویی اجتماعی چه عناصر و مؤلفه‌هایی را در برمی‌گیرد، از چه شرایطی تأثیر پذیرفته و چه نتایجی را به دنبال دارد؟ و لذا سؤال اصلی تحقیق این است که مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی چگونه است؟

۲- ادبیات و پیشینه پژوهش

۱-۲ پاسخگویی اجتماعی

میتوان اینگونه تصور کرد که پاسخگویی با ارائه اطلاعات توسط یک طرف به طرف دیگر، جهت توجیه کاری که انجام یا برنامه‌ریزی شده است، سروکار دارد [۳۰]. یک دیدگاه وسیع‌تر، پاسخگویی را بعنوان یک رابطه مشاهده می‌کند که طرفها در آن باید به توضیح و پذیرش مسئولیت اقدامات خود از طریق ارائه و تقاضای گزارشات بپردازند. آن را از لحاظ "گزارش دهی عمومی" در نظر می‌گیرد که ممکن است دربرگیرنده "توجهیات، استدلالها، داستانها، بهانه‌ها" باشد. از دیدگاه پرسون و همکاران (۲۰۱۷) پاسخگویی بصورت زیر تعریف میشود: تعهد یک کارمند، کارگزار، یا شخص دیگر به ارائه یک گزارش رضایتبخش، و اغلب دوره‌ای، در مورد اقدام یا شکست در اقدام طبق اختیار تفویض شده. در واقع می‌توان پاسخگویی را به منزله یک رابطه بین دو طرف (دو نقش‌آفرین) در نظر گرفت که در آن، دو عامل جوابگویی و اجبار نقش اصلی را ایفا می‌کنند. جوابگویی به معنی اطلاع‌رسانی راجع به کاری است که یکی از طرفین انجام می‌دهد، و اجبار به معنی توانایی طرف مقابل جهت بکارگیری قدرت و اعمال دستورهاست. بنابراین، شفافیت یک شرط لازم و نه کافی برای پاسخگویی است [۲۹]. مفهوم پاسخگویی، مفهومی چند وجهی، پیچیده و قابل تامل می‌باشد. السون به وجود واژه‌های مختلف برای این مفهوم اشاره می‌کند و می‌گوید در زبان بعضی از کشورها، واژه پاسخگویی وجود ندارد و نزدیک‌ترین واژه به آن مسئولیت اجتماعی است [۱۱].

۲-۲ توسعه کارآفرینی

در زمینه توسعه کارآفرینی نیز تعاریف متعددی بیان شده است. توسعه کارآفرینی را «اقدامهای انجام شده برای تحریک کارآفرینی، قبل از آغاز هدف، راه‌اندازی و پس از راه‌اندازی فرایند کارآفرینی، در سه حوزه انگیزش، کشف فرصتها و آموزش مهارتها، با هدف اصلی تشویق بیشتر مردم برای شروع کسب و کار» تعریف کرده‌اند سیاست‌های توسعه کارآفرینی به دو بخش خرد و کلان تقسیم شده که سیاست‌های خرد در سطوح پایین و سیاست‌های کلان در سطوح عالی دولت انجام می‌شود که محیط کسب و کار را بهبود می‌بخشند و به‌طور کلی اثرگذارتر از سیاست‌های خرد هستند.

کارآفرینی با خدمت به‌عنوان یک وسیله برای سرریز دانش، یک مکانیزم مهم برای نفوذ از فیلتر دانش و تسهیل استفاده از دانش لبریز شده و درنهایت خلق و تولید رشد اقتصادی است [۳۲].

هر کسب‌وکاری علیرغم اندازه‌اش، تعدادی برنامه دارد. این برنامه‌ها شامل ایده‌های کلی چون پیش بردن سازمان از طریق کارآفرینی می‌باشد، به‌طورکلی با افزایش اندازه سازمان، برنامه‌ها معمولاً رسمی‌تر و کلی‌تر تدوین می‌شود [۲۱]. کارآفرینی به معنای شناخت و استفاده از فرصت‌هایی است که قبلاً به عنوان فرصت شناخته نشده بودند. [۲۸] دلایل مختلفی سبب برانگیختن انگیزه افراد به‌سوی کارآفرینی می‌شود که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: تحقق ایده‌ها از طریق راه‌اندازی کسب‌وکار، امکان دستیابی به شغل مطلوب و دلخواه از طریق راه‌اندازی کسب‌وکار موردعلاقه، تمایل به کسب درآمد بیشتر، کشف فرصت‌های کسب‌وکار که دیگران به آن توجه نکرده‌اند، و تحقق اهداف فردی کارآفرین، همراه با خدمت‌رسانی به جامعه [۲۰]. دانشگاه آزاد اسلامی به علت داشتن امکانات آموزشی و پژوهشی پیشرفته و نیروهای کارشناس و کاردان می‌تواند در بخش‌های گوناگون بازار کار کشور فعالیت نماید. آشناسازی دانشجویان با نظریه‌های اقتصادی کارآفرینی، ایجاد گسترش رشته‌ها، دوره‌ها و واحدهای درس و مراکز کارآفرینی در واحدهای دانشگاه‌ها و پشتیبانی دولت از مؤسسات آموزش عالی کارآفرین از راه‌کارهای مهمی است که به توسعه کارآفرینی در کشور می‌انجامد.

در زمینه پژوهش حاضر، تحقیقات نشان می‌دهند که عوامل زیادی مبین پاسخگویی اثربخش دانشگاه‌ها هستند. استقلال دانشگاه و آزادی علمی [۱۲،۱۳]، مشارکت ذینفعان دانشگاه [۱۳،۱۸]، تأمین و تخصیص منابع مالی [۷،۱۸،۱۳]، ساختار سازمانی [۱۷] و غیره ازجمله عوامل شناسایی شده‌اند. این عوامل به لحاظ پژوهشی دارای اعتبار هستند؛ ولی چند نکته را باید موردتوجه قرار داد. اولاً هرکدام از تحقیقات از روش‌شناسی‌های مختلفی بهره گرفته‌اند؛ ثانیاً موقعیت‌ها و جوامع هدف این تحقیقات متفاوت بوده است؛ نکته دیگر اینکه عوامل شناسایی شده بسیار پراکنده و وابسته به شرایط زمانی، مکانی و موقعیتی بوده‌اند. علاوه بر آن در تحقیقات پیشین بیشتر به پاسخگویی دانشگاه و بخش آموزش عالی توجه شده و موضوع توسعه کارآفرینی از طریق بخش آموزش عالی به‌طور جامع مورد مطالعه قرار نگرفته است. بنابراین می‌توان استدلال کرد که اعتبار این عوامل مستقل از زمینه نبوده و مبین شکاف اصلی در تحقیقات موجود است. این امر کاربردپذیری نتایج تحقیقات را در موقعیت‌های متفاوت از زمینه مورد بررسی دچار مشکل می‌سازد. لذا تحقیق حاضر با کاربرد روش‌شناسی مناسب باهدف تدوین مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در حوزه آموزش عالی انجام می‌شود. ازاین‌رو منظور از انجام این تحقیق دست یافتن به پاسخی برای این پرسش

۳- پیشینه تحقیق

اجملاً در ارتباط با موضوع توسعه کارآفرینی و پاسخگویی در سازمان‌های دولتی و بخش آموزش عالی می‌توان به پژوهش‌های داخلی و خارجی زیر اشاره داشت:

۱ بروکمن و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی خود بیان می‌کند که "چشم‌انداز تکاملی در ایجاد زیرساخت برای رهبری کارآفرینانه بیشتر در مدارس بایستی شامل چهار مرحله باشد. رهبری کارآفرینانه در مدرسه برای پاسخگویی و نیاز به "اثبات" اینکه مدرسه واقعاً خوب کار می‌کند، به‌ویژه هنگامی که در SES پایین‌تر از حد معمول کار می‌کند و به‌طور کلی یک مدرسه کم عملکرد است، یک اقدام ضروری است.

۲ یافته‌های بلسیا و همکاران (۲۰۱۹) حاکی از تغییر در ذهنیت دانشجویان است، جایی که اعتماد به نفس مهم‌ترین عامل در شکل‌گیری روحیه کارآفرینی دانشجویان است. این برنامه سهم عمده‌ای در الزامات اعتباربخشی ملی دانشگاه داشت و منجر به تبدیل شدن کارآفرینی به یک موضوع تدریس اجباری در دانشکده‌ها شد. تعهد نهادی و پشتیبانی از محیط یادگیری، امور مالی و هماهنگی بین طرف‌های مرتبط کمک‌کننده اصلی در حفظ برنامه است.

۳ بویدل و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیقی تحت عنوان "بررسی پاسخگویی اجتماعی در زمینه تقویت سیستم بهداشت و درمان: نوآوری‌ها و ملاحظات مربوط به کارهای آینده" بیان داشتند تحقیقات در حال رشد در مورد نقش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در دستیابی به مراقبت‌های بهداشتی بیشتر و باکیفیت‌تر وجود دارد. در اینجا، ما به مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان "تلاش شهروندان در تعامل معنادار مداوم با نهادهای عمومی برای پاسخگویی در تهیه کالاهای عمومی" اشاره می‌کنیم. این فرایندها دارای چندین مؤلفه و فرایندهای متصل به هم هستند و طیف وسیعی از بازیگران را در اقدامات محور جامعه، غالباً غیرقابل‌پیش‌بینی و وابسته به متن قرار می‌دهند، که چالش‌های روش‌شناختی زیادی را برای محققان به وجود می‌آورد.

۴ مالسکی (۲۰۱۸) در تحقیقی تحت عنوان "اکوسیستم‌های توسعه کارآفرینی" نشان می‌دهد که استفاده از اصطلاح اکوسیستم کارآفرینی بر سایر مفاهیم، مانند محیط‌هایی برای کارآفرینی پیشی گرفته است و سازوکارها، مؤسسات، شبکه‌ها و فرهنگ‌هایی را که از کارآفرینان پشتیبانی می‌کند، برجسته می‌کند. این بررسی چندین موضوع خاص را موردبررسی قرار می‌دهد: انتخاب مقیاس، دانشگاه‌ها به‌عنوان قطب‌های

اکوسیستم و چگونگی تکامل چنین اکوسیستم. این پیشنهادات به دنبال دستورالعمل تحقیق آینده است و توجه ویژه‌ای به روش‌شناسی‌ها دارد.

حقیقت دوستی سیار و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان "ارائه مدل آموزش توسعه کارآفرینی در مراکز رشد دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران" به این نتیجه رسیدند که دانشگاه کارآفرین دانشگاه نوآوری است که دانش را تجاری‌سازی می‌کند و با جامعه، دولت و صنعت ارتباط دارد به سمت استقلال داخلی و تأمین مالی پیش می‌رود و ویژگی آن جنبه‌های اقتصادی، کارایی و رقابت‌پذیری آن نسبت به سایر مدل‌های آموزشی دانشگاهی است لذا برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزش کارآفرینی برای اساتید و دانشجویان نقش مهمی در کارآفرینی دانشگاه دارد. درنهایت با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده پیشنهاد داده‌اند کارآفرینی که در دانشگاه توسط اساتید تولید می‌شود به‌صورت محدود و مستند در آرشو دانشگاه نگهداری شود.

میگون پوری، عربیون، پوربصیر و مبینی دهکردی در تحقیقی با عنوان "مدل‌سازی و پیکربندی عوامل اثرگذار بر ایجاد اکوسیستم کارآفرینی پردیس دانشگاهی" در سال ۱۳۹۷، نشان داد که در سطح دوم پیکربندی عوامل فرهنگ اکوسیستم کارآفرینی پردیس دانشگاهی در ایجاد اکوسیستم کارآفرینانه دانشگاه بسیار تأثیرگذار است. در سطح یک عواملی همچون زیرساخت‌های موردنیاز برای ایجاد اکوسیستم کارآفرینی دانشگاهی مدیریت سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی شدت و سطح تحقیق و توسعه و سیاست‌ها و قوانین دانشگاه وجود دارند. گودرزی و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان "چارچوبی برای توسعه کارآفرینی دانشگاهی در رشته‌های علوم انسانی در ایران" انجام داده‌اند. درنهایت، ۷ بعد فرهنگ کارآفرینی شامل نقش دولت، ساختار دانشگاه‌ها، شیوه آموزشی دانشگاه، تحقیق و تجاری‌سازی، ارتباطات بیرونی و زیرساخت مالی برای توسعه دانشگاه کارآفرین در حوزه علوم انسانی شناسایی شده‌اند.

۴- روش‌شناسی پژوهش

هدف کلی پژوهش حاضر تدوین مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی از دیدگاه خبرگان است. در راستای دستیابی به این هدف، سؤال‌ها به این شرح مطرح شده‌اند: شرایط علی توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کشور کدامند؟ مقوله محوری توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ راهبردهای توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ شرایط مداخله گر توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ بستر حاکم

1 Brauckmann

2 Belisa

3 Boydel

4 Malecki

باز مفاهیم بودند. رونوشت مصاحبه‌ها برای یافتن مقوله‌های اصلی، مقوله‌ها، خرده مقوله‌ها به‌طور منظم بررسی شد. طی این فرآیند کدگذاری تعداد ۲۵۸ کدباز، ۴۳ خرده مقوله یا مفهوم و ۶ مقوله استخراج و ویژگی‌های آن‌ها شناسایی شد.

ب) کدگذاری محوری: در کدگذاری محوری، مفاهیم بر اساس اشتراکات و یا هم معنایی در کنار هم قرار می‌گیرند. به‌عبارت‌دیگر، کدها و دسته‌های اولی‌های که در کدگذاری باز ایجاد شده‌اند، با یکدیگر مقایسه می‌شوند و ضمن ادغام کدهایی که از نظر مفهومی با یکدیگر مشابه‌اند، دسته‌هایی که به یکدیگر مربوط می‌شوند، حول محور مشترکی قرار می‌گیرند. در واقع، در این مرحله، ابعاد پارادایم کدگذاری شکل می‌گیرد و شامل شش دسته، مقوله محوری، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط بستر حاکم، راهبردها و پیامدها است.

در ادامه مقولات استخراج شده طبق مدل استراوس و کوربین می‌بایست در ۴ بخش: شرایطی (علی، زمینهای، مداخله‌گر)، مقوله اصلی، راهبردها (تعاملات) و پیامدها جایگذاری شوند.

ج) کدگذاری انتخابی: در این مرحله محقق با تعداد اندکی از مقوله‌های انتزاعی به تدوین نظریه پرداخته و نیازی به کدبندی داده‌های جدید ندارد. مقوله‌های مورد استفاده به لحاظ نظری اشباع شده است. و هر کدام بر اساس مفاهیم کدبندی شده مراحل اول و دوم به‌صورت منطقی در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند سپس محقق باید مقوله هسته را انتخاب کند. مقوله هسته به دو شیوه انتخاب می‌شود. در شیوه اول، محقق ممکن است یکی از مقوله‌های موجود را گزینش نماید و در شیوه دوم وی باید نسبت به تعیین یا ساخت یک مقوله جدید اقدام نماید؛ انتخاب مقوله هسته‌ای در مرحله کدبندی گزینشی مستلزم بررسی دقیق داده‌ها در دو مرحله قبل است. برای تعیین یا ساخت مقوله هسته معیارهای به شرح زیر وجود دارند:

۱) مقوله هسته باید محوری باشند؛ به این معنا که همه مقوله‌های عمده دیگر با آن ارتباط داشته باشند.

۲) باید به فراوانی در داده‌ها به آن اشاره شده باشد. این به آن معنا است که در همه یا اکثر موارد عبارتهای معطوف به مقوله‌ها در داده‌های خام وجود داشته باشند.

۳) منطقی باشد و داده‌ها را به‌زور به‌همدیگر تحمیل نکنند.

۴) عنوان یا عبارتی که برای تشریح مقوله هسته به کار می‌رود باید به اندازه‌ای انتزاعی باشد که بتواند برای پژوهش در دیگر حوزه‌های اساسی به کار گرفته شود و به تولید یک نظریه‌ی عمومی‌تر بینجامد.

۵) مفهوم یا مقوله محوری باید قادر به تبیین تفاوت‌ها بوده و در عین حال از داده‌ها بر خواسته باشد در همین راستا مقولات استخراجی به‌صورت زیر دسته‌بندی شد:

توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ عوامل پیامدی مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟

پژوهش حاضر در چهارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش نظریه داده بنیاد انجام گرفته است و داده‌های مورد نیاز با به‌کارگیری مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، جمع‌آوری شده است. جامعه آماری این پژوهش از آن دسته از خبرگان دانشگاهی مسلط به مباحث کارآفرینی و پاسخگویی اجتماعی، تشکیل شده است که می‌توانستند اطلاعات ارزشی را در اختیار پژوهشگر قرار دهند. نمونه‌گیری در این پژوهش، به‌طور هدفمند انجام گرفته است. در تحقیق کیفی، هنگامی جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها متوقف می‌شود که اطلاعات درباره همه دسته‌بندی‌های مورد نظر اشباع شود و این امر زمانی رخ می‌دهد که نظریه یا موضوع مورد مطالعه کامل شود و اطلاعات جدیدی مرتبط با موضوع مورد مطالعه، به دست نیاید. از این رو در پژوهش‌های کیفی، حجم نمونه را مترادف با کامل شدن داده‌ها یا اشباع داده‌ها می‌دانند در این راستا، نمونه‌های بخش کیفی این پژوهش را ۲۰ نفر از خبرگان شامل اساتید دانشگاه و خبرگان دانشگاهی مسلط به مباحث کارآفرینی و پاسخگویی اجتماعی تشکیل داده است. کوربین و استراوس (۲۰۰۸)، برای ارزشیابی پژوهش‌های مبتنی بر نظریه‌پردازی داده بنیاد، به‌جای معیارهای روایی و پایایی، معیار مقبولیت را پیشنهاد داده‌اند. مقبولیت، یعنی اینکه یافته‌های پژوهش، تا چه حد در انعکاس تجارب مشارکت‌کنندگان، پژوهشگر و خواننده در مورد پدیده مورد مطالعه، موثق و قابل‌باور است. ده شاخص برای معیار مقبولیت معرفی شده است که ۵ مورد از آن‌ها در این پژوهش برای ارتقای دقت علمی و روایی و پایایی، مورد استفاده قرار گرفت. استراتژی‌های ممیزی مورد استفاده، عبارت بودند از حساسیت پژوهشگر، انسجام روش‌شناسی، متناسب نمودن نمونه، تکرار شدن یک یافته و استفاده از بازخورد مطلعین.

۵- یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش بر اساس دستورالعمل‌های کوربین و استراوس (۲۰۰۸)، شامل سه مرحله اصلی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی است. در نهایت نظریه (مدل کیفی پژوهش بیان شده است.

الف) کدگذاری باز: کدگذاری باز اولین مرحله در تجزیه و تحلیل داده‌ها و کدگذاری است. در طول مرحله کدگذاری باز، داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها به‌دقت بررسی شد، مقوله‌های اصلی و مقوله‌های فرعی مربوط به آن‌ها مشخص شدند و خرده مقوله‌ها (زیر مقوله‌ها) تعیین شدند. در طی این تحلیل‌ها، فنون تحلیلی پیشنهاد شده کوربین و استراوس (۲۰۰۸) به کار گرفته شد. واحد اصلی تحلیل برای کدگذاری

اثربخش اجتماعی، زیرساخت‌ها و حمایت‌های دولتی، کارآفرینی، استفاده از تجربیات، مقابله با ترس از تغییر، استقلال مفاهیم سازمانی، حمایت مدیریت عالی، شفاف‌سازی ساختار دانشگاه در جهت کارآفرینی، فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی و نوآوری پیامد: رشد در تولید علم و دستاوردهای دانشگاهی، افزایش درآمد و ثروت آفرینی، ارتقاء جایگاه ایران را در شاخص‌های جهانی مرتبط با توسعه و کارآفرین، افزایش رضایت سایر شرکت‌ها یا سازمان‌های مرتبط با دانشگاه‌های کشور، ارائه خدمات دانشگاه آزاد اسلامی، چشم‌انداز یک دانشگاه بزرگ مثل دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه کارآفرینی و توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی کشور از این‌رو در این پژوهش بر اساس ابعاد پارادایم کدگذاری، تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه تبیین شد. در این پژوهش، بر اساس ابعاد پارادایم کدگذاری، تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، به شرح جدول ۱ تبیین شد.

شرایط علی: نقش وزیر علوم یا رئیس دانشگاه آزاد اسلامی، هیئت‌امنا و ریاست آگاه دانشگاه، حرکت جهانی دانشگاه‌ها به سمت نسل جدید دانشگاه‌ها، علل خاص توسعه کارآفرینی و ملزومات توسعه کارآفرینی شرایط محوری: توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه بستر حاکم: تغییرهای فناورانه و محیطی، شبکه‌ی اجتماعی کارآفرینانه، فرهنگ‌سازمانی و صلاحیت/سرمایه انسانی، سرمایه‌ی اجتماعی، ارتباط گسترده دانشگاه با جامعه، منابع مالی و معنوی گسترده، تمایل دانشگاه‌های داخل کشور به توسعه کارآفرینی، سابقه توسعه کارآفرینی، مسائل و مشکلات مؤثر بر کارآفرینی شرایط مداخله‌گر: جایگاه کشور ایران در تولید علم به‌طور کل، جایگاه کشور ایران در شاخص‌های کارآفرینی، جایگاه دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های کارآفرینی و جایگاه دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های توسعه‌ی دانشگاهی راهبردها: رصد و پایش دانشجویان و کارآفرینان، بومی کردن دانش تخصصی، متدولوژی یادگیری و پیشرفت علم، توانمندی، ارزش آفرین و

جدول (۱): مقولات استخراج‌شده نهایی

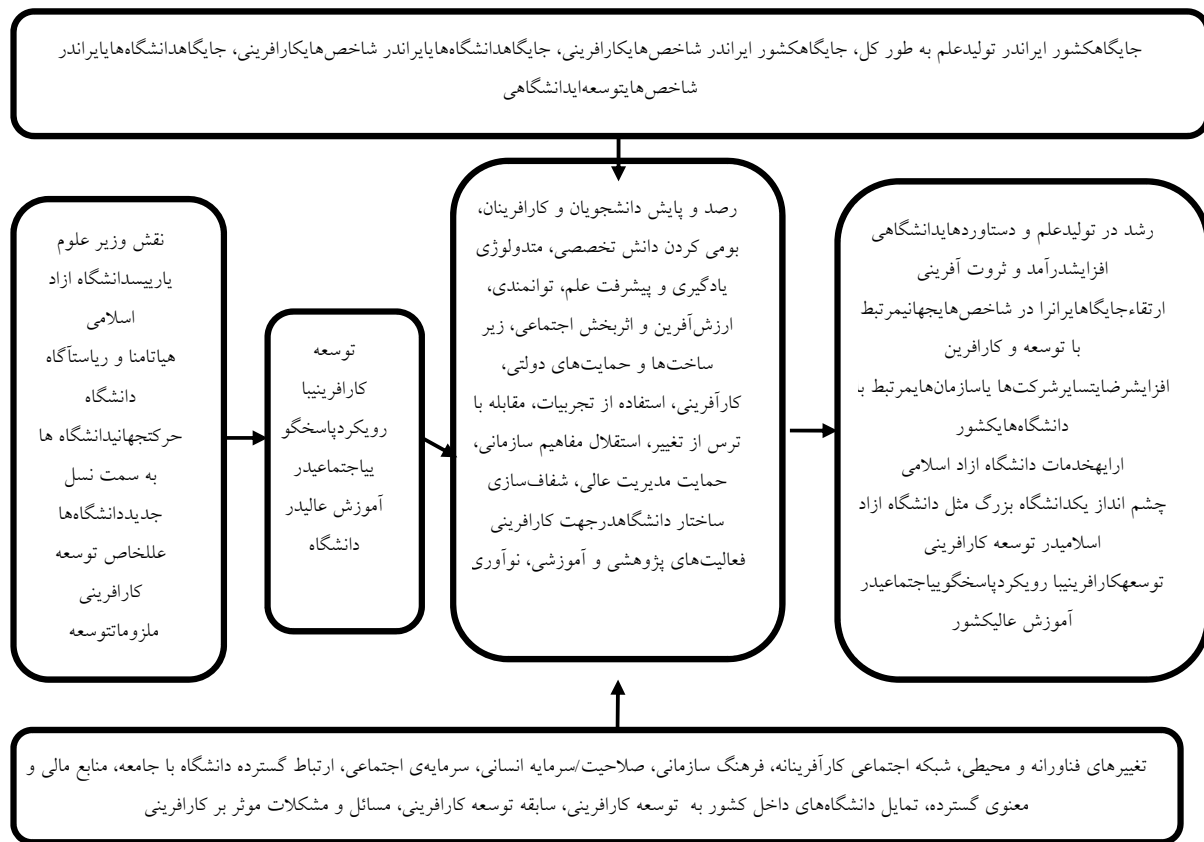
کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	مفاهیم (کدگذاری باز)
پیامد	رشد در تولید علم و دستاوردهای دانشگاهی	سریع‌تر شدن نرخ رشد علمی ایران در جهان افزایش اختراعات و نوآوری در حوزه فنی و مهندسی و ...
	افزایش درآمد و ثروت آفرینی	افزایش درآمد مردم ایران افزایش درآمد ذینفعان افزایش درآمد دانشگاه آزاد اسلامی
	ارتقاء جایگاه ایران را در شاخص‌های جهانی مرتبط با توسعه و کارآفرین	بهبود شاخص‌های اقتصادی ایران بهبود شاخص‌های کسب‌وکار ایران بهبود شاخص‌های توسعه و کارآفرینی
	افزایش رضایت سایر شرکت‌ها یا سازمان‌های مرتبط با دانشگاه‌های کشور	رفع نیاز سایر شرکت‌ها و سازمان‌های مرتبط کسب رضایت آن‌ها رفع نیاز سایر دانشگاه‌ها و کسب رضایت آن‌ها
	ارائه خدمات دانشگاه آزاد اسلامی	تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص موردنیاز جامعه در حوزه‌های مختلف جهت کارآفرینی
	چشم‌انداز یک دانشگاه بزرگ مثل دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه کارآفرینی	توسعه برنامه مدار کارآفرینی افزایش کیفیت و بهبود مستمر و رضایت‌مندی مشتریان پیشنازی در تولید علم، نظریه و اندیشه کارآفرینی در جامعه پاسخگویی مناسب به نیازها و تقاضاهای فزاینده داوطلبان تحصیلات دانشگاهی کمک به رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورمان
بستر حاکم	توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی کشور	ایجاد اشتغال و کارآفرینی در منطقه پاسخگویی به انتظارات جدید جامعه و شناخته‌شده در مجامع معتبر بین‌المللی پاسخگویی به نیازهای جامعه و ایجاد رضایت‌مندی
	تغییرهای فناورانه و محیطی	پیشرفت سریع علم و رشد فزاینده فناوری تغییرات سریع محیطی و تغییر نیازهای بشر

شبکه‌ی اجتماعی کارآفرینانه	رشد فزاینده استفاده از فضای مجازی امکان دسترسی آسان و کم‌هزینه به بازار هدف حذف هزینه و مشکلات انبارداری	
فرهنگ‌سازمانی	ایجاد همسویی میان اهداف شخصی افراد و اهداف دانشگاه زمینه را برای ایجاد کارآفرینی سازمانی	
صلاحیت/ سرمایه انسانی	تربیت نیروی انسانی متخصص، کارآمد و متعهد موردنیاز جامعه و صنعت استفاده از نیروی انسانی شایسته و بالیاقت	
سرمایه‌ی اجتماعی	تسهیم بهتر دانش به خاطر روابط اعتماد گونه، مراجع و اهداف مشترک کاهش هزینه‌های مبادله به خاطر سطح بالای اعتماد و روحیه همکاری همبستگی بسیار در عمل به خاطر ثبات سازمانی و درک مشترک	
ارتباط گسترده دانشگاه با جامعه	داشتن شبکه‌ای از روابط گسترده با جامعه بالا بردن اعتماد و تبادل اطلاعات با جامعه	
منابع مالی و معنوی گسترده	استقلال مالی دانشگاه‌ها جوسازمانی تأمین بودجه	
تمایل دانشگاه‌های داخل کشور به توسعه کارآفرینی	تمایل به توسعه کارآفرینی توسط دانشگاه‌ها به دلیل حل برخی از مشکلات مالی و تأمین بودجه برای حصول به اهداف عالی دانشگاهی و ...	
سابقه توسعه کارآفرینی	تجربه‌های گذشته‌ی فرد	
مسائل و مشکلات مؤثر بر کارآفرینی	چالش در ایجاد متدولوژی‌های تحقیق برای اندازه‌گیری اثربخشی کارآفرینی چالش در محتوا و شیوه‌های آموزش کارآفرینی چالش در کیفیت مدرسان کارآفرینی چالش در پذیرش آموزش کارآفرینی در دانشکده‌ها نسبت به کسب‌وکار زمینه‌های فرهنگی و شکاف جنسیتی ناشناخته بودن مقوله کارآفرینی عدم کیفیت مناسب مدرسان کارآفرینی غیرکاربردی بودن دروس دانشگاهی در جهت کارآفرینی عدم همسویی و هم‌جهتی تخصص‌ها و مهارت‌ها با نیازهای بازار کار عدم انگیزه کارآفرینان برای ایجاد کارآفرینی در کشور	
نقش وزیر علوم یا رئیس دانشگاه آزاد اسلامی	حمایت جدی وزیر علوم یا رئیس دانشگاه آزاد اسلامی از کارآفرینی دانشگاه‌ها نه در حرف بلکه عمل	
هیئت‌امنا و ریاست آگاه دانشگاه	گرایش و تمایل جدی هیئت‌امنا و ریاست آگاه دانشگاه در جهت کارآفرینی دانشگاه‌ها	
عوامل علی	شکل‌دهی آینده جامعه و کارآفرینی مأموریت نسل جدید دانشگاه‌ها حرکت جهانی دانشگاه‌ها به سمت نسل جدید دانشگاه‌ها آموزش کارآفرینی و علی‌الخصوص کارآفرینی در حوزه‌های ICT و استارت‌آپ‌ها در نسل جدید دانشگاه‌ها سازوکارهای اشتغال پایدار و تسهیل انتقال دانش‌آموختگان دانشگاهی به بازار کار در نسل جدید دانشگاه‌ها	
علل خاص توسعه کارآفرینی	به دست آوردن سود بسیار و حفظ سازمان	
ملزومات توسعه کارآفرینی	امکان رشد و توسعه اقتصادی با تغییر در کیفیت آموزش و توجه به کیفیت نیروی انسانی	
عوامل مداخله‌گر	بر اساس آمارهای WOS ایران در تولید علم دنیا در سال ۲۰۱۶ در رتبه ۱۸ و از سال ۲۰۱۷ تاکنون یعنی سه سال متوالی در رتبه ۱۶ جهانی قرار دارد، گفت: ایران در پایگاه اسکوپوس در سال ۲۰۱۹ جایگاه ۱۵ را به خود اختصاص داده است	جایگاه کشور ایران در تولید علم به‌طور کل

<p>بر اساس گزارشی که اخیراً مربوط به سال ۲۰۱۸ منتشر شده رتبه کارآفرینی ایران از جایگاه ۸۵ جهان به جایگاه ۷۲ رسیده ضمن اینکه ایران در شاخص بهبود جایگاه کارآفرینی در بین ۵ کشور دنیا قرار گرفته است.</p>	<p>جایگاه کشور ایران در شاخص های کارآفرینی</p>	
<p>جایگاه دانشگاه های ایران در شاخص های کارآفرینی مطلوب است</p>	<p>جایگاه دانشگاه های ایران در شاخص های کارآفرینی</p>	
<p>بر اساس جدیدترین رتبه بندی در سال ۲۰۱۹ دانشگاه های ایران در بین برترین های جهان جای گرفته اند و بسیاری از دانشگاه های دیگر ایران توانسته اند نسبت به سال های گذشته رتبه های بهتری کسب کنند و این نشان از رشد فضای علمی این دانشگاه ها دارد</p>	<p>جایگاه دانشگاه های ایران در شاخص های توسعه ای دانشگاهی</p>	
<p>توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه</p>	<p>توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه</p>	<p>شرایط محوری</p>
<p>تجاری سازی نتایج تحقیقات دانشجویان نظام مندی، خلاقیت، ایجاد تیم های تحقیقاتی و آزمایشگاهی در جهت کسب مهارت های بالا در حوزه های کارآفرینی توسط دانشجویان</p>	<p>رصد و پایش دانشجویان و کارآفرینان</p>	
<p>گرفتن دانش تخصصی کارآفرینی از کشورهای دیگر و بومی سازی این دانش با شرایط کشور خودمان</p>	<p>بومی کردن دانش تخصصی</p>	
<p>به روز کردن روش های یادگیری همگام شدن با پیشرفت علم</p>	<p>متدولوژی یادگیری و پیشرفت علم</p>	
<p>توانمندسازی کارکنان توانمندسازی دانشجویان توانمندی اساتید</p>	<p>توانمندی</p>	
<p>تربیت نیروی انسانی متخصص، کارآمد و متعهد مورد نیاز جامعه و صنعت ایجاد استارت آپ ها برای ایجاد اشتغال آموزش کارآفرینی به مردم جامعه</p>	<p>ارزش آفرین و اثربخش اجتماعی</p>	
<p>اختصاص سرمایه بیشتر توسط دولت جهت کارآفرین کردن دانشگاه ها در نتیجه به حمایت از کارآفرینان ارائه امکانات، معافیت های مالیاتی، جهت جذب و حمایت از سرمایه گذاران داخلی و خارجی در زمینه توسعه صنعتی اهداء جوایز ماهانه به نوآرانی که ایده خود را به محصول تبدیل نموده و آن را تجاری ساخته اند زمینه دیگری که دولت به وسیله آن می تواند وام را به این مؤسسات کارآفرینی تحت نظر دانشگاه ها پرداخت نماید</p>	<p>زیرساخت ها و حمایت های دولتی</p>	<p>راهنما</p>
<p>تأسیس رشته های میان رشته ای مهارت آموزی حمایت سازمان ها و مؤسسات دیگر از کارآفرینی آموزش عالی اقدام های کارآفرینانه فرهنگ کارآفرینی</p>	<p>کارآفرینی</p>	
<p>گذر زمان استفاده از تجربه توسعه کارآفرینی در سایر کشورها استفاده از تجربه توسعه کارآفرینی در آموزش عالی سایر دانشگاه ها</p>	<p>استفاده از تجربیات</p>	
<p>از بین بردن ترس از تغییر در کارکنان مقابله با ترس از تغییر تکنولوژی</p>	<p>مقابله با ترس از تغییر</p>	

<p>تفاوت کارآفرینی مستقل با کارآفرینی سازمانی آموزش کارآفرینی یا کارآفرینی مستقیم دانشگاه و...</p>	<p>استقلال مفاهیم سازمانی</p>	
<p>حمایت مدیریت عالی از افراد مبتکر و خلاق و صاحب ایده و تلاش برای حفظ آن‌ها حمایت مدیریت عالی دانشگاه از ایجاد کارآفرینی در دانشگاه حمایت مدیریت عالی دانشگاه از ایده‌های نوآورانه تصمیم‌گیری‌ها جمعی بوده و مدیریت مشارکتی قدردانی مدیریت از افراد ریسک‌پذیر تحمل کردن انحراف از قواعد کارکنان متولی شدن طرح‌های کارآفرینانه داشتن تنوع در حمایت‌های مالی مدیریت حمایت مدیریت از طرح‌های کوچک آزمایشگاهی به‌کارگیری ایده‌های جدید کارکنان تغذیه‌ی مالی برای شروع و حرکت طرح‌های نو</p>	<p>حمایت مدیریت عالی</p>	
<p>غیرمتمرکز بودن غیررسمی بودن عمودی و افقی بودن ارتباطات گروهی بودن کارها برخوردار بودن از ساختار سازمانی که مانع ایجاد ایده‌های نو نباشد کنترل سهل و غیررسمی داشتن کارکنان توانمند</p>	<p>شفاف‌سازی ساختار دانشگاه در جهت کارآفرینی</p>	
<p>ارائه خدمات آموزشی و پژوهشی به اقشار مختلف جامعه حمایت از طرح‌های پژوهشی اساتید و دانشجویان و...</p>	<p>فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی</p>	
<p>شرکت‌های دانش‌بنیان توسعه و پشتیبانی از نوآوری راه‌اندازی مراکز نوآوری و مراکز رشد</p>	<p>نوآوری</p>	

در ادامه، مقوله‌های عمده در قالب یک مدل پارادایمی (مدل زمینه‌ای) حول مقوله هسته به یکدیگر ارتباط داده می‌شوند. در واقع، مدل ترسیم‌شده به توصیف صوری مقوله‌ی و تحلیل و تبیین آن می‌پردازد. این فرآیند را ترکیب مقوله هسته و پالایش و آراستن سازه‌های منتج شده از آن اطلاق می‌شود. مدل مذکور را میتوان به صورت یک مدل یا نمودار صوری، اما معنایی و مفهومی ترسیم کرد. نمودار ۱: مدل زمینه‌ای استخراج‌شده از نظرات متخصصان پیرامون مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می‌دهد.

شکل (۱): مدل کیفی پژوهش پیرامون توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی

۶- نتیجه گیری

برتر دنیا در نظام های بین المللی معتبر می توان دریافت، بین رتبه آکادمیک و قدرت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... جوامع رابطه معناداری وجود دارد. دانشگاه کار آفرین نه یک دانشگاه یا سازمان، بلکه یک ساختار یا فرهنگ است. فرهنگی که خلاقیت و رشد و توسعه نوآورانه را برای محیط پیرامون خود به ارمان خواهد آورد [۸]

پژوهش حاضر در پی طراحی مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی میباشد. این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با به کارگیری روش تحقیق داده بنیاد انجام گرفته است. نتایج پژوهش حاضر، نشان دهنده استخراج بالغ بر تعداد ۲۵۸ کد باز، ۴۳ خرده یا مفهوم و ۶ مقوله استخراج و ویژگی های آن ها شناسایی شد. در این راستا، سؤال ها به این شرح مطرح شده اند:

شرایط علی توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کشور کدامند؟ مقوله محوری توسعه

تردیدی وجود ندارد که نظام آموزش عالی سنگ بنای اصلی توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع است. در دنیای کنونی تغییرات هر روز شتاب بیشتری به خود میگرد و این امر باعث ایجاد چالش های جدیدی در جامعه میگردد لذا جهت رویارویی با شرایط و چالش های جدید، توجه به توسعه قابلیت های کارآفرینی و ترویج روحیه آن در دانش آموختگان و حتی دانشجویان بسیار ضروری است. سرعت تحولات از ویژگی های قرن بیست و یکم می باشد و گاه سرعت این تغییرات به قدری فزاینده است که بیشتر جوامع از درک آن غافل می شوند. فضای حاکم بر اقتصاد امروز، ریسک توأم با عدم اطمینان است و با حرکات اصلاحی نمی توان به مقابله و این تغییرات و همچنین ایجاد مزیت رقابتی پایدار پرداخت.

نسل سوم دانشگاهی علاوه بر وظیفه آموزش و پژوهش، بازیگر نقش اول در رشد و توسعه اقتصادی کشور است. با نگاهی به دانشگاه های

بنابراین راهبردهای زیر جهت حصول به این پیامدها به دانشگاه آزاد پیشنهاد میشود: تلاش نمایند نتایج تحقیقات دانشجویان را تجاری‌سازی نموده و در جهت کسب مهارت‌های بالا در حوزه‌های کارآفرینی توسط دانشجویان تیم‌های تحقیقاتی و آزمایشگاهی ایجاد نمایند.

گرفتن دانش تخصصی کارآفرینی از کشورهای دیگر و بومی‌سازی این دانش با شرایط کشور خودمان، به‌روز کردن روش‌های یادگیری، همگام شدن با پیشرفت علم، توانمندسازی اساتید، کارکنان و دانشجویان در جهت ایجاد نوآوری و خلاقیت، تربیت نیروی انسانی متخصص، کارآمد و متعهد موردنیاز جامعه و صنعت، ایجاد استارت‌آپ‌ها برای ایجاد اشتغال، آموزش کارآفرینی به مردم جامعه، اختصاص سرمایه بیشتر توسط دولت جهت کارآفرین کردن دانشگاه‌ها در نتیجه به حمایت از کارآفرینان، ارائه امکانات، معافیت‌های مالیاتی، جهت جذب و حمایت از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در زمینه توسعه صنعتی، اهداء جوایز ماهانه به نوآرانی که ایده خود را به محصول تبدیل نموده و آن را تجاری ساخته‌اند، زمینه‌ی دیگری که دولت به‌وسیله آن می‌تواند به پرداخت وام به این مؤسسات کارآفرینی تحت نظر دانشگاه‌ها، حمایت سازمان‌ها و مؤسسات دیگر از کارآفرینی آموزش عالی از دیگر اقداماتی است که وزارت علوم و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی می‌توانند در راستای کارآفرینی انجام دهند.

منابع و مأخذ

- [۱] الوانی، سید مهدی. (۱۳۸۶)؛ مدیریت عمومی، تهران نشر نی.
- [۲] تقی پور، ظهیر، صفایی، طیبه. (۱۳۸۸). ارائه مدلی جهت پاسخگویی مدیران نظام آموزش عالی در ایران. مجله پژوهش‌های مدیریتی، شماره ۸۳
- [۳] توحید لو، وحیده. (۱۳۹۲) بررسی ابعاد پاسخگویی اجتماعی در تعامل مردم و سازمان‌های اجتماعی (مورد مطالعه: دهیاری و شورای روستای قمصر از توابع استان تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته توسعه روستایی (توسعه اجتماعی)، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
- [۴] حقیقت دوستی، سیار، صالحی، محمد، فلاح، وحید. (۱۳۹۶). ارائه مدل آموزش توسعه کارآفرینی در مراکز رشد دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران. فصلنامه توسعه آموزش جندی‌شاپور اهواز، ۹ (ویژه‌نامه ۹۷)، ۲۴-۳۱.
- [۵] خداوردی، علی. (۱۳۹۳). پاسخ‌گویی در نظام مردم‌سالاری دینی. فصلنامه تحولات سیاسی، نشر ناجا
- [۶] داوری، علی، افشم، فرخ منش، ترانه. (۱۳۹۴). سیاست‌های کلان مؤثر بر توسعه کارآفرینی بر اساس الگوهای محیط کسب‌وکار، همایش ملی بهبود محیط کسب و کار، دوره ۲
- [۷] عزتی، میترا. (۱۳۸۶). نقش بودجه‌ریزی عملیاتی در پاسخگویی نظام آموزش عالی، اولین کنفرانس بین‌المللی بودجه‌ریزی عملیاتی، تهران.

کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ راهبردهای توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ شرایط مداخله‌گر توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ بستر حاکم توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟ عوامل پیامدی مدل توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟

نتایج این پژوهش نشان داد که مقوله‌های مربوط به شرایط علی که بر مقوله محوری تأثیر می‌گذارند: در این پژوهش متغیرهای نقش وزیر علوم یا رئیس دانشگاه آزاد اسلامی، هیئت‌امنا و ریاست آگاه دانشگاه، حرکت جهانی دانشگاه‌ها به سمت نسل جدید دانشگاه‌ها، علل خاص توسعه کارآفرینی و ملزومات توسعه کارآفرینی به‌عنوان مقولات علی که بر توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه اثرگذار بودند.

شرایط محوری این پژوهش که بر راهبردها اثرگذار است توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی در دانشگاه می‌باشد و شرایط زمینه‌ای مؤثر بر اجرای راهبردها عبارت است از: تغییرهای فناورانه و محیطی، شبکه‌ی اجتماعی کارآفرینانه، فرهنگ‌سازمانی و صلاحیت/سرمایه انسانی، سرمایه‌ی اجتماعی، ارتباط گسترده دانشگاه با جامعه، منابع مالی و معنوی گسترده، تمایل دانشگاه‌های داخل کشور به توسعه کارآفرینی، سابقه توسعه کارآفرینی، مسائل و مشکلات مؤثر بر کارآفرینی.

شرایط مداخله‌گر مؤثر بر اجرای راهبردها عبارت است از: جایگاه کشور ایران در تولید علم به‌طور کل، جایگاه کشور ایران در شاخص‌های کارآفرینی، جایگاه دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های کارآفرینی و جایگاه دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های توسعه‌ی دانشگاهی پیامدهای حاصل از اجرای راهبردها (رصد و پایش دانشجویان و کارآفرینان، بومی کردن دانش تخصصی، متدولوژی یادگیری و پیشرفت علم، توانمندی، ارزش‌آفرین و اثربخش اجتماعی، زیرساخت‌ها و حمایت‌های دولتی، کارآفرینی، استفاده از تجربیات، مقابله با ترس از تغییر، استقلال مفاهیم سازمانی، حمایت مدیریت عالی، شفاف‌سازی ساختار دانشگاه در جهت کارآفرینی، فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی و نوآوری)، در این پژوهش عبارت بود از اینکه، رشد در تولید علم و دستاوردهای دانشگاهی، افزایش درآمد و ثروت آفرینی، ارتقاء جایگاه ایران را در شاخص‌های جهانی مرتبط با توسعه و کارآفرین، افزایش رضایت سایر شرکت‌ها یا سازمان‌های مرتبط با دانشگاه‌های کشور، ارائه خدمات دانشگاه آزاد اسلامی، چشم‌انداز یک دانشگاه بزرگ مثل دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه کارآفرینی و توسعه کارآفرینی با رویکرد پاسخگویی اجتماعی در آموزش عالی کشور.

- [20] Halis, M., K. (2013) **Üniversite Adaylarının Kariyer Güdüleri Ve Değerleri İlişkisi: Bir Araştırma.** Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.; Sayı 34
- [21] Kraus, W. I., Kraus, S., Kauranen, I., Reschke, C. (2011). **Identification of domains for a new conceptual model of strategic entrepreneurship using the configurati configuration approach**, Man Research Review, Vol. 34 No. 1, pp. 58-74.
- [22] Leadership in schools, (2020). **Linking Creativity with Accountability**, International Journal of Leadership in Education, DOI: 10.1080/13603124.1804624
- [23] Lee, E.M., Park, S.Y., Lee, H.J. (2013), **Employees' Perception of CSR Activities: its Antecedents and Consequences**, Journal of Business Research, Vol. 66 No. 10, pp. 1716-1724.
- [24] Malecki, E.J. (2018). **Entrepreneurship and Entrepreneurial Ecosystems**, John Wiley & Sons Ltd <https://doi.org/10.1111/gec3.12359>
- [25] Persson, T., Parker, C. F., Widmalm, S. (2017). **Social Trust, Impartial Administration and Public Confidence in EU Crisis Management Institutions**. Public Administration, 95(1), 97-114.
- [26] Peter, K. (2001), **Corporate Social Responsibility Audit within a Quality**. Management Frome work Journal of Business Ethics, Vol 131
- [27] Sheikh, S. R., Beise, R. (2011), **Corporate Social Responsibility or Cause-Related Marketing? The Role of Cause Specificity of CSR**, Journal of Consumer Marketing, Volume 28, Number 1, pp: 27-39
- [28] Saadat, S., Aliakbari, A., Alizadeh Majd, A., Bell, R. (2021), **The Effect of Entrepreneurship Education on Graduate Students' Entrepreneurial Alertness and the Mediating Role of Entrepreneurial Mindset**, Education + Training, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1111/ET-06-2021-0231>
- [29] Tang, Y., Ma, Y., Wong, C. W., Miao, X. (2018). **Evolution of Government Policies on Guiding Corporate Social Responsibility in China**. Sustainability, 10(3), 741
- [30] Vuković, D. (2018). **The Quest for Government Accountability and Rule of Law: Conflicting Strategies of State and Civil Society in Cambodia and Serbia**. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 1-13.
- [31] Yingjun, L. (2015). **Corporate Social Responsibility Reporting Quality, Board Characteristics and Corporate Social Reputation: Evidence from China**, emerald, No 27, Pages 95-118
- [32] Zheng, J., Hu, Z., Wang, J. (2009), **Entrepreneurship and Innovation: the Case of Yangtze River Delta in China**, Journal of Chinese Entrepreneurship, Vol.1 No. 2, pp. 88
- [8] علیزاده‌مجد، امیررضا؛ بدیع‌زاده، علی؛ حسینی، سیدرسول؛ سعیدنیا، حمیدرضا؛ علیرضایی، ابوتراب (۱۳۹۷). تبیین نقش فرهنگ در ایجاد دانشگاه کارآفرین، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال ۱۴، شماره ۵۱، صص ۲۴۸-۲۲۷.
- [9] گودرزی، ریحانه، حسینی، سیدرسول، طبائیان، سید کمال. (۱۳۹۷). چارچوبی برای توسعه کارآفرینی دانشگاهی در رشته‌های علوم انسانی در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی، ۱۱(۴)، ۶۶۱-۶۷۹. Doi: 10.22059/jed.2019.272159.652843
- [۱۰] میگون پوری، محمدرضا، عربون، ابوالقاسم، پورصیر، محمدمهدی، مبینی دهکردی، علی. (۱۳۹۷). مدل‌سازی و پیکره‌بندی عوامل اثرگذار بر ایجاد اکوسیستم کارآفرینی پردیس دانشگاهی. فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی، ۱۱(۳)، ۵۴۱-۵۶۰. doi: 10.22059/jed.2019.264848.652705
- [۱۱] نرگسیان، عباس. (۱۳۹۰). تغییر در مفهوم پاسخ‌گویی عمومی در رویکردهای مختلف مدیریت دولتی. مدیریت فرهنگ‌سازمانی، ۹(۲۳)، ۱۱۷-۱۴۴.
- [۱۲] یعقوبی، نور محمد. (۱۳۸۹). مدیریت دولتی: سیر اندیشه‌های نوین؛ انتشارات سمت
- [13] Alina, S., Ecaterina, S., Gheorghe, M., Daniela, M., Al, S. (2014). **Accountability Management System Model in Higher Education, Procedia - Social and Behavioral Sciences**. Volume 142, 14 August 2014, Pages 169-175
- [14] Blesia, J.U., Iek, M., Ratang, W. (2019). **Developing an Entrepreneurship Model to Increase Students' Entrepreneurial Skills: an Action Research Project in a Higher Education Institution in Indonesia**. Syst Pract Action Res. <https://doi.org/10.1007/s11213-019-09506-8>
- [15] Boydell, V., Heather, M. (2019). **Joanna Cordero, Petrus Steyn & James Kiare**. Studying social accountability in the context of health system strengthening: innovations and considerations for future work. Health Research Policy and Systems volume 17, Article number: 34
- [16] Brauckmann-Sajkiewicz, S., Pashiardis, P. (2020). **Entrepreneurial**
- [17] Buese, D., Valli, L. (2007). **The Changing Roles of Teachers in an Era of High-Stakes Accountability**. American Educational Research Journal. 44(3):519-558. Doi: 10.3102/0002831207306859
- [18] Burke, J. C. (2005), **Achieving Accountability in Higher Education: Balancing Public, Academic, and Market Demands**, ISBN: 978-0-787-97242-4
- [19] Corbin, J.M., Strauss, A.L. (2008), **Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory**. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications,